

ALMANYA'DA “TÜRKÇE VE TÜRK KÜLTÜRÜ” DERSLERİNDE MALZEME SEÇİMİ VE KULLANIMI*

Nazmiye TOPÇU TECELLİ, Feride TEKELİ**

Öz: Bu çalışmada, Almanya’da yaşayan üçüncü ve dördüncü nesil Türkler için açılan “Türkçe ve Türk Kültürü” derslerinde malzeme seçimi ve kullanımına ilişkin durum tespiti, konuya ilişkin sorunlar ve/veya yetersizlikler saptanmaya çalışılmıştır. Buna koşut olarak, aynı zamanda öğretmenlerin görüş ve yaklaşımları da değerlendirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Almanya’nın farklı eyaletlerinde görevli öğretmenlerden anket ve mülakat yolu ile elde edilen verilere göre öğretmenlerin hemen hepsi “Türkçe ve Türk Kültürü” derslerinde hedeflenen başarıya ulaşılabilmesinde ders malzemeleri seçimi ve kullanımının önemine inanmaktadır. Malzeme seçimi, geliştirilmesi ve kullanımında belirlenen hedeflerin başında ise “Türkçeyi sevdirmek ve anadili bilincini aşlamak” ve “Öğrencilerin ilgisini çekebilmek” gelmektedir. Ancak, verilere göre en çok kullanılan malzeme olarak yazı tahtasının çıkmasından da anlaşılacağı üzere öğretmenler, malzeme geliştirme ve kullanma konusunda gerek Türkiye’den sağlanan desteklerin gerekse Almanya’da görev aldıkları okulların gerekli koşulları sağlamada yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. Bu bağlamda fiziksel koşulların iyileştirilmesi, maddi desteklerin artırılmasının yanı sıra özellikle hizmet içi eğitimlerin artırılmasının da yararlı olacağını altını çizmek gerekir.

Anahtar kelimeler: Almanya’da Türkçe, iki dillilik ve Türkçe, malzeme geliştirme, malzeme seçimi, Türkçe ve malzeme kullanımı.

Material Selection and Its Use in the “Turkish Language and Turkish Culture” Courses in Germany

Abstract: The aim of this study is to research the selection and use of material process in the “Turkish Language and Turkish Culture” courses provided for the third and fourth generation Turks living in Germany, as well as the problems and/or the deficiencies arising during their use. Concurrently, the paper evaluates the teachers' opinions and approaches. According to the data obtained through questionnaires and interviews from teachers working in different states of Germany during the 2016-2017 academic year, almost all teachers believe in the importance of selecting and using course materials in achieving targeted success

---

* Makalenin Geliş ve Kabul Tarihleri: 17.03.2021 - 27.05.2021

Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde yapılan “İki Dilli Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Malzeme Kullanımı: Almanya Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Doç.Dr., Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara, Türkiye. ntopcu@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4301-5072.

Öğr.Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Dil Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi (DİLMER), Ankara, Türkiye. feride.tekeli@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7557-3511

in the “Turkish Language and Turkish Culture” courses. Based on the answers, the primary goals of the selection, development and use of materials were to “Endear the Turkish language and to cultivate language awareness” as well as “Arouse student’s interest”. However, according to the data, the most widely used material was the whiteboard. Thus, the teachers asserted the inadequacy of support for material development and use, provided by Turkey and stated that the schools in which they worked in Germany were insufficient to provide the necessary conditions. In this regard, it should be underlined that besides increasing in-service training, it would be beneficial to improve physical conditions and increase financial support.

Keywords: Turkish in Germany, Bilingualism and Turkish, Material Development, Material Selection, Turkish and Material Use.

Giriş

Almanya’da, Göç ve Mülteciler Kurumu (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, 2018) tarafından yapılan araştırmaya göre yaklaşık 1,5 milyonu Alman vatandaşlığına geçmiş olan 2,9 milyon Türk yaşamaktadır. Almanya İstatistik Kurumunun (Statistisches Bundesamt) 31.12.2019 tarihli verilerine göre ise Almanya’da 1.472.390 Türk vatandaşı vardır. Türkler bu sayıyla Almanya’daki yabancı nüfusunun %13,1’ini oluşturmaktadır. Ancak ikinci nesilden sonra iki dilli olarak tanımlanan ve eğitim-öğretimlerini ikinci dilde sürdüren söz konusu Türklerin, ana dilleri Türkçeyi yeterli düzeyde bilmedikleri ve gündün güne Türk dili ve kültüründen uzaklaştıkları gözlenmektedir.

Bunun nedenleri sorgulandığında; 2009 yılına kadar coğrafya, din bilgisi, tarih konularını da kapsayan Türkçe derslerinin herhangi bir program olmadan ve çoğunlukla ders kitapları sağlanmadan, öğretmenlerin bireysel birikim ve çabaları ile yürütüldüğü görülür (Güngör Kartal, 2015, s. 2664). Bu soruna çözüm üretmek amacı ile Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 2009 yılında “Uzaktaki Yakınlarımız” adlı proje kapsamında, başta Almanya olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinde “Türkçe ve Türk Kültürü” dersleri açmış ve bu dersleri vermek üzere Türkiye’den öğretmenler göndermiştir. Adından da anlaşılacağı gibi bu derslerde tamamen Türkçeye ve Türk kültürüne odaklanmak hedeflenmiştir (Güzel, 2014, s. 129). Ama zamanla bu derslerin verimliliğini olumsuz yönde etkileyen bazı sorunlarla karşılaşıldığı, bunlardan birinin ise malzeme seçimi ve kullanımı sürecinde ortaya çıktığı saptanmıştır.

Aslında alanyazın taraması yapıldığında genel olarak Türkçe derslerine ilişkin sorunların ve bu bağlamda malzeme seçiminde, geliştirilmesinde ve kullanımında yetersizliklerin saptanması yeni bir konu değildir. Bu nedenle Alman yetkililerince bu derslerin kendilerine devredilmesi taleplerinin dile getirildiği bile bilinmektedir. Damanakis (1983, ss. 25-26) genel olarak Almanya’daki yabancılara verilen ana dili derslerinde öğretmen ve öğretim ortamlarının (okul

vb.) yetersizliği ve ders saat dağılımındaki sorunların yanı sıra malzeme kullanımında da ciddi sorunlar yaşandığına dikkat çekmiştir. Örneğin, ders kitaplarının Almanya'daki anadili derslerini yürüten ülkelerce gönderildiğini, söz konusu kitapların Almanya'nın değil o ülkenin gerçekliğini yansıttığını ve Almanya'daki öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik yeterince malzeme bulunmadığını belirtmiştir. Almanya'da Türkçe derslerinde öğretim malzemelerinin yetersizliğine ilişkin görüşü destekleyen başka araştırmalar da vardır: Arıcı ve Kırkkılıç (2017, s. 484); Çakır ve Yıldız (2016, s. 239); Karadağ ve Baş (2019, ss. 439-441); Oğuzkan-Savvidis (2005, s. 100); Sağlam (1989, ss. 50-52); Subklew (2001, ss. 47-51); Şen (2015, ss. 101-102); Üstün (2020, ss. 154-155); Yağmur (2006, ss. 27-28) ve Yıldız (2012, ss. 178-179) gibi.

Oysa öğretim ve öğrenme süreçlerinin vazgeçilemez parçaları olan malzemelerin seçimi, geliştirilmesi ve kullanımı önemli bir konudur. Dolayısıyla günümüzde özellikle Almanya örneğinde olduğu gibi anadili ve kültürü öğretimi/öğreniminin doğal ortamından uzak, ikinci dilin hâkim olduğu bir ortamda gerçekleştirildiği durumlarda öğrencilerin heves, ilgi ve başarılarını artırmak amacı ile ders malzemelerinden yararlanmanın önemi daha da artmaktadır.

Beklenti ve ihtiyaçlara cevap verebilen, yaş grubuna, seviyeye, hedef ve kazanımlara uygun, mümkün merteye fazla duyu organına hitap edebilen malzemeler seçmek, geliştirmek ve kullanmak; öncelikle öğrenme motivasyonunu artıracaktır. Bu da öğrenilenlerin akılda kalıcılığını ve kazanımların farklı bağlam ve durumlara göre doğru ve yerinde kullanımını kolaylaştırıcı etkiler sağlayacaktır.

Bu nedenle, bu araştırmada 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Almanya'da Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak görev yapan öğretmenlerin bilgi ve deneyimlerinden yararlanılarak "Türkçe ve Türk Kültürü" derslerinde malzeme seçimi, geliştirilmesi ve kullanımına ilişkin mevcut durumun saptanması ve söz konusu öğretmenlerin konuya ilişkin görüşlerinin ve tutumlarının belirlenmesi hedeflenmiştir.

1. Malzeme Seçimi ve Kullanımında Önemli Unsurlar

Öğretim malzemeleri, "(...) eğitim ve öğretim sürecinde öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimlerini desteklemek, farklı bakış açıları kazandırmak, eğitim sürecini zenginleştirmek, soyut kavramları somutlaştırmak, karmaşık kavramları kolaylaştırmak, çoklu öğrenme ortamlarının oluşturulabilmesini sağlamak amacıyla" kullanılan malzemelerdir (Cabı, 2013, s. 46). Bunlar kitap gibi yazılı; resim, film vb. görsel ve işitsel malzemeler olabileceği gibi; yazı tahtası, televizyon, video kamera, bilgisayar, bilişim teknolojileri-internet vb. araç ve gereçler de olabilir.

Richards'a göre (1995, s. 15) kaliteli öğretim malzemelerinin öğretim hedef ve kazanımlarına ve öğrenci seviyesine uygun olması, öğrencilerin ilgi ve dikkatini derse çekebilmesi, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılaması, dilin doğal kullanımını yansıtması, öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmesi ve öğrenmelerine katkı sağlayacak alıştırmalar içermesi gerekmektedir.

Baki ve Karakuş (2012, ss. 13-15) ise etkin bir öğretim ve kaliteli bir öğrenmenin sağlanabilmesi için seçilecek malzemelerde çoklu öğrenme ortamını sağlama, dikkat çekme, hatırlamayı kolaylaştırma, soyut durumları somutlaştırma, zamandan tasarruf sağlama ve eğlenerek öğrenme fırsatı sunma gibi niteliklerin bulunması gerektiğini vurgulamaktadır. Kısaca malzeme seçimi, geliştirilmesi ve kullanımında etkili unsurlar; Richards (1995), Baki ile Karakuş (2012) ve Küçük (2011, ss. 29-31)'ten hareketle şu şekilde özetlenebilir: Seçilen malzemelerin özellikleri: görsel, işitsel ya da birden çok duyuya hitap edip etmediği; malzeme ile program: hedef ve ilkeler arasındaki tutarlılık; malzeme seçimi ve kullanımının hedef kitleye uygunluğu: yaş, seviye, cinsiyet vb.; öğretim yöntemleri ile uygunluğu; malzeme geliştirmek için kaynakların yeterliliği ve nasıl kullanıldığı; okulların yeterli donanıma sahip olup olmadıkları. Bunların dışında, yukarıda adı geçen araştırmalarda da belirtildiği gibi malzeme seçimini, geliştirilmesini ve kullanımını etkileyen bir başka çok önemli unsur olarak öğretmenin yeterliliğinden ve tutumundan söz etmek gerekir. Çünkü malzemeleri hazırlayan ve kullanan kişiler olarak öğretmenler, bilgi ve becerilerine göre malzeme seçmeye, geliştirmeye ve kullanmaya yöneleceklerdir. Bir başka deyişle, öğretmenlerin malzeme seçme, geliştirme ve kullanma donanımlarının yeterli seviyede ve malzeme kullanmaya yönelik tutumlarının olumlu olması gerekmektedir.

Bu nedenle, bu araştırmada Türkçe-Almanca iki dilli öğrencilere verilen "Türkçe ve Türk Kültürü" derslerinde malzeme seçimine, geliştirilmesine ve kullanımına ilişkin mevcut durumun saptanmasında; eksiklikler, yetersizlikler ve sorunların değerlendirilmesinde malzemenin sınıftaki kullanıcıları olan öğretmenlerin görüş ve bilgilerine başvurulmuştur.

2. Yöntem ve Bulgular

Bu çalışma, nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yöntem ile yapılmıştır (Creswell, 2012, s. 535). Veriler, Almanya'da "Türkçe ve Türk Kültürü" dersi veren öğretmenlerden anket ve mülakat yolu ile elde edilmiştir. Anketlerden toplanan verilerin analizi için nicel araştırma yöntemlerinden SPSS 20 istatistik programı kullanılmıştır. İlk önce frekans, yüzde ve aritmetik ortalamalardan oluşan tanımlayıcı istatistik analizleri yapılmıştır. Ardından ki-kare, t-testi ve tek yönlü varyans analizi (Anova) testleri uygulanmıştır. Anket sorularının hazırlanmasında Başaran'ın (2003) çalışmasındaki anket ölçeğinden yararlanılmıştır. Mülakatlar, yarı yapılandırılmış görüşme formları ile yapılmıştır

ve verilerin değerlendirilmesinde tematik analiz olarak da adlandırılan nitel içerik analizi uygulanmıştır.

Anketi 35'i kadın, 51'i erkek olmak üzere toplam 86 öğretmen cevaplandırmıştır. Katılımcılar; Hamburg (43), Mainz (15), Stuttgart (10) başta olmak üzere Münih, Frankfurt ve Karlsruhe şehirlerinde Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak en az bir yıl görev yapmış öğretmenlerden oluşmuştur. Ankete katılan öğretmenlere ilişkin diğer bilgiler, Ekler bölümünde Tablo 1'de verilmiştir.

Mülakata katılan 20 öğretmenin seçiminde yaş, cinsiyet, bağlı oldukları ataşelikler, branş, yabancı dil bilgisi vb. ölçütler açısından örnekleme (86 öğretmeni) temsil edici nitelikte olmalarına dikkat edilmiştir. Ancak mülakat, toplam 8 öğretmen ile gerçekleştirilebilmiştir. Diğerlerinden yanıt alınamamıştır. Mülakata katılan öğretmenler, analizde K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8 olarak kodlanmıştır. Bu öğretmenler; Frankfurt, Hamburg, Karlsruhe, Mainz ve Stuttgart Eğitim Ataşeliklerine bağlı olarak görev yapmaktadır.

Anket ve mülakat verilerinden hareketle Almanya'da "Türkçe ve Türk Kültürü" derslerindeki malzeme seçimine ve kullanımına ilişkin mevcut durum ve öğretmenlerin bu konuya ilişkin gözlemleri, görüşleri ve yaklaşımları dört ana başlık altında ele alınabilir.

2.1. Malzeme Seçimi, Geliştirilmesi ve Kullanımının Önemi

Öncelikle öğretmenlerin ders malzemelerinin gerekliliğine ne kadar inandıkları, bu konuda farkındalıkları ve eksiklerin giderilmesinde nasıl bir yol izledikleri ve tamamlayıcı bir tutum ve çaba içinde olup olmadıkları anlaşılmaya çalışılmıştır.

Ankete katılan seksen altı öğretmenin sadece ikisi dışında hepsi, öğretim malzemelerinin derslere olumlu etkisi olduğunu düşünmektedir. Bunlardan %74,4'ü çok etkilediğini savunurken, %23,3'ü sadece etkilediğini belirtmiştir. Bu bulgular; yaş, branş, cinsiyet ve kıdem gibi değişkenler açısından Anova testi ile değerlendirilmiş ancak anlamlı bir sonuca ulaşamamıştır. Ayrıca mülakata katılan öğretmenlerden K4 dışında hepsi, malzeme kullanımının önemini vurgularken bu malzemelerin seçiminde dikkat ettikleri noktaları da açıklamışlardır.

Bu başlık altında ayrıca öğretmenlerin malzeme seçiminde ve kullanımında önemli rol oynayabilecek diğer etmenlere de yer verilmiştir: Öğretmenlerin hizmet içi eğitime katılımları, malzeme üretme ve kullanma konusunda yapılan çalışmaları takip etmeleri, ders malzemesi olarak T.C. Milli Eğitim Bakanlığının gönderdiği kitabı kullanmaları ve kendilerinin başka malzeme üretip üretmedikleri gibi. Yirmi iki öğretmenin (%25,6) hizmet içi eğitim almadığı, on üç öğretmenin (%15,1) çalışmaları takip etmediği; dört öğretmenin (%4,7) malzeme üretmediği ve yirmi bir öğretmenin ise ders kitabı kullanmadığı

saptanmıştır. Bulgulara ilişkin ayrıntılar, Tablo 1'de gösterilmiştir. Mülakatta ise üç öğretmenin malzeme üretimine ve kullanımına ilişkin çalışmaları takip ettiği, üçünün de kısmen takip ettiği bildirilmiştir. Katılımcılar ayrıca bu şekilde edindikleri bilgileri sınıf içinde uygulamaya çalıştıklarını da belirtmişlerdir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Malzeme Kullanımı ile İlgili Görüşleri

Değişkenler	Değişkenlerin Alt Boyutları	n	%
Malzemenin Derse Etkisi	Hiç etkilemiyor	1	1,2
	Biraz etkiliyor	1	1,2
	Etkiliyor	20	23,3
	Çok etkiliyor	64	74,4
Hizmet İçi Eğitim	Evet	29	33,7
	Kısmen	35	40,7
	Hayır	22	25,6
Malzeme Takibi	Evet	29	33,7
	Kısmen	44	51,2
	Hayır	13	15,1
Ders Kitabı Kullanımı	Evet	40	46,5
	Kısmen	24	27,9
	Hayır	21	24,4
	Geçersiz	1	1,2
Malzeme Üretimi	Evet	59	68,6
	Kısmen	23	26,7
	Hayır	4	4,7

Derslerde malzeme kullanımının gerekliliğine inanma oranı ile alanyazın çalışmalarını takip etme ve hizmet içi eğitim alma durumları arasındaki korelasyona bakıldığında; Tablo 1'de görüldüğü üzere alanyazın çalışmalarını takip eden öğretmenlerin ders malzemelerinin etkisine daha çok inandıkları saptanmıştır. Bunu ölçebilmek için önce Anova Testi, ardından Post-Hoc testlerinden Tukey Testi uygulanmıştır.

Tablo 2. Malzeme Kullanımının Malzeme Takip Değişkeninden Etkilenme Durumu

Değişken	Alt Boyutlar	n	$\bar{X}$	s
Malzeme Takip	Evet	29	3,90	,310
	Kısmen	44	3,68	,471
	Hayır	13	3,38	,961
	Toplam	86	3,71	,550

Tablo 2 ile Bağlantılı Anova Tablosu

Değişken	Alt Boyutlar	KT	Sd	KO	F	P
Malzeme Takip	Gruplar Arası	2,421	2	1,210	4,309	,017
	Grup İçi	23,312	83	,281		
	Toplam	25,733	85			

2.2. Derslerde Kullanılan Araç-gereçler ve Oranları

Öğretmenlerin derslerde kullandıkları araç-gereçler ve bunların kullanım oranlarına bakıldığında; en sık kullanılanın yazı tahtası (her zaman: %48,8; sık sık: %32,6; ara sıra: %17,4) olduğu görülür. Yazı tahtasını sırasıyla görsel malzeme, diğer basılı malzeme, bilgisayar ve ders kitabı izlemektedir. En az kullanılan öğretim malzemeleri ise sırasıyla tepegöz, kaynak kişi, projeksiyon ve sözlüktür. Mülakata katılan öğretmenler, burada belirtilen malzemelerle yetinmeyip kendi yaratıcılıkları doğrultusunda örneğin kukla, oyuncak, maske, çakıl taşları, gerçek ev aletleri gibi çok çeşitli malzemeler geliştirdiklerini ve kullandıklarını belirtmişlerdir. Araç-gereç kullanımına ilişkin yanıtların aritmetik ortalaması ve standart sapması, Ek. Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Derslerde Kullanılan Araç-Gereçler ve Oranları

Araç-Gereç	Hiçbir Zaman		Ara Sıra		Sık Sık		Her Zaman	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Ders Kitabı	4	4,7	45	52,3	21	24,4	14	16,3
Görsel Malzeme	0	0	28	32,6	39	45,3	19	22,1
İşitsel Malzeme	6	7	46	53,5	26	30,2	7	8,1
Görsel-İşitsel Malzeme	6	7	45	52,3	24	27,9	9	10,5
Diğer Basılı Malzeme	2	2,3	31	36	43	50	9	10,5
Yazı Tahtası	0	0	15	17,4	28	32,6	42	48,8
Sözlük	13	15,1	48	55,8	17	19,8	7	8,1
Tepegöz	58	67,4	20	23,3	6	7	1	1,2
Projeksiyon	36	41,9	29	33,7	16	18,6	5	5,8
Bilgisayar	5	5,8	31	36	40	46,5	9	10,5

İnternet	11	12,8	34	39,5	29	33,7	12	14
Gerçek Eşya	16	18,6	40	46,5	23	26,7	6	7
Kaynak Kişi	44	51,2	37	43	4	4,7	0	0

Öğretmenlerin kullandıkları malzeme türlerinin seçiminde cinsiyet değişkeninin ne ölçüde etkili olduğunu görmek için yapılan t-testinden ise kadınların görsel-ışitsel malzemeleri, diğer basılı malzemeleri ve interneti erkeklere oranla daha sık kullandıkları sonucu çıkmıştır. Diğer araç-gereçlerin kullanımı, cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 4. Araç-Gereç Kullanımının Cinsiyet Değişkeninden Etkilenme Durumu

Araç-Gereçler	Kadın		Erkek		T	Sd	P
	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$			
Görsel-İşitsel Malzeme	35	2,51	50	2,02	2,788	83	,007
Diğer Basılı Malzeme	35	2,89	50	2,56	2,188	83	,031
İnternet	35	2,63	51	2,39	1,212	84	,229

Araç-gereç kullanımının hizmet içi eğitim değişkeninden etkilenme durumunu tespit etmek için yapılan tek yönlü Anova testinin sonucuna göre ise hizmet içi eğitim alanlar, görsel-ışitsel araç-gereçleri ve gerçek eşyaları diğerlerine göre daha çok kullanmaktadır. Diğer araç-gereçlerin hizmet içi eğitim değişkeninden etkilenme düzeyleri anlamlı değildir.

Tablo 5. Araç-Gereç Kullanımının Hizmet İçi Eğitim Değişkeninden Etkilenme Durumu

Araç-Gereç	Evet			Kısmen			Hayır		
	n	$\bar{x}$	s	n	$\bar{x}$	s	n	$\bar{x}$	s
Görsel-İşitsel	29	2,66	,814	34	1,91	,753	22	2,14	,774
Gerçek Eşya	29	2,66	,814	34	1,91	,753	22	2,14	,774

Tablo 5 ile Bağlantılı Anova Tablosu

Araç-Gereç	Alt Boyutlar	KT	Sd	KO	F	P
Görsel-İşitsel	Gruplar Arası	8,875	2	4,438	7,295	,001
	Grup İçi	49,878	82	,608		
	Toplam	58,753	84			
Gerçek Eşya	Gruplar Arası	8,875	2	4,438	7,295	,001
	Grup İçi	49,878	82	,608		
	Toplam	58,753	84			

Malzeme kullanımını ve öğretmenlerin ders malzemelerine bakış açılarını önemli derecede etkileyen bir diğer değişken ise alanla ilgili çalışmaların, yeniliklerin takip edilip edilmemesi ile ilintilidir. Bulgular; görsel, görsel-ışitsel, sözlük, tepegöz, projeksiyon, internet, gerçek eşya ve kaynak kişi kullanımının alanla ilgili çalışmaları takip edenlerle doğru orantılı olarak arttığını göstermektedir. Bu bulgularda daha önce kullanım sıklıkları en az olarak belirlenen sözlük, tepegöz, kaynak kişi ve gerçek eşya gibi malzemelerin bile bu değişkene koşut olarak artış göstermesi dikkat çekicidir.

Tablo 6. Araç-Gereç Kullanımının Malzeme Takip Değişkeninden Etkilenme Durumu

Araç-Gereç	Alt Boyutlar	KT	Sd	KO	F	P
Görsel	Gruplar Arası	5,790	2	2,895	5,967	,004
	Grup İçi	40,268	83	,485		
	Toplam	46,058	85			
Görsel-İşitsel	Gruplar Arası	13,135	2	6,567	11,805	,000
	Grup İçi	45,618	82	,556		
	Toplam	58,753	84			
Sözlük	Gruplar Arası	5,431	2	2,715	4,567	,013
	Grup İçi	48,757	82	,595		
	Toplam	54,188	84			
Tepegöz	Gruplar Arası	5,256	2	2,628	6,465	,002
	Grup İçi	33,332	82	,406		
	Toplam	38,588	84			
Projeksiyon	Gruplar Arası	8,408	2	4,204	5,589	,005
	Grup İçi	62,429	83	,752		
	Toplam	70,837	85			
İnternet	Gruplar Arası	6,935	2	3,468	4,753	,011
	Grup İçi	60,553	83	,730		
	Toplam	67,488	85			
Gerçek Eşya	Gruplar Arası	13,135	2	6,567	11,805	,000
	Grup İçi	45,618	82	,556		
	Toplam	58,753	84			

Kaynak Kişi	Gruplar Arası	4,539	2	2,270	7,554	,001
	Grup İçi	24,637	82	,300		
	Toplam	29,176	84			

2.3. Malzeme Kullanma Nedenlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin daha çok hangi amaçla öğretim malzemesi kullandıkları saptanmaya çalışılmıştır. Tablo 7'deki veriler incelendiğinde, çalışmanın başında da belirtildiği gibi öğretmenlerin temel hedefinin Türkçeyi sevdirmek ve anadili bilincini aşılacak olduğu görülmektedir. Ardından öğrencilerin ilgilerini çekebilme ve öğrencilerin derse katılımlarını artırma gibi hedefler gelmektedir. Buna karşın disiplini sağlamak, kalıcı materyallerle zamandan tasarruf etmek ve öğrencilerin bağımsız çalışmalarını sağlamak gibi nedenlerin pek gözetilmediği görülür. Mülakat sonuçlarına göre Türkçede temel dil becerilerini geliştirmek (K5, K6, K7) ve öğrencilerin motivasyonunu artırmak (K1, K3, K5, K8) amacı ile malzeme kullanıldığı görülür.

Tablo 7. Araç-Gereç Kullanma Nedenlerine İlişkin Bulgular

Nedenler	n	Hiçbir Zaman	Ara Sıra	Sık Sık	Her Zaman
	%				
Konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamak	n	0	8	30	48
	%	0	9,3	34,9	55,8
Karmaşık konuları kolaylaştırmak	n	1	15	27	43
	%	1,2	17,4	31,4	50
Öğrenmeyi kolaylaştırmak	n	0	8	27	51
	%	0	9,3	31,4	59,3
Öğrenilen konuların uygulamasını yapmak	n	0	17	34	35
	%	0	19,8	39,5	40,7
Derse karşı motivasyonu artırmak	n	0	8	29	49
	%	0	9,3	33,7	57
Dersi daha eğlenceli hâle getirmek	n	0	7	31	48
	%	0	8,1	36	55,8
Öğrencilerin derse katılımını artırmak	n	0	4	34	48
	%	0	4,7	39,5	55,8
Öğrencilerin ilgilerini çekebilme	n	0	4	32	49
	%	0	4,7	37,2	57

Öğrencilerin bağımsız çalışmasını sağlamak	n	2	23	37	24
	%	2,3	26,7	43	27,9
Kalıcı materyallerle zamandan tasarruf etmek	n	2	30	33	21
	%	2,3	34,9	38,4	24,4
Bilgilerin saklanmasını sağlamak	n	1	22	38	24
	%	1,2	25,6	44,2	27,9
Öğrencilerin birey olarak çalışabilmelerini sağlamak	n	2	22	37	25
	%	2,3	25,6	43	29,1
Disiplini sağlamak	n	16	32	27	10
	%	18,6	37,2	31,4	11,6
Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak	n	0	19	41	26
	%	0	22,1	47,7	30,2
Öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmek	n	0	8	33	45
	%	0	9,3	38,4	52,3
Öğrencilere dinleme alışkanlığı kazandırmak	n	0	19	38	29
	%	0	22,1	44,2	33,7
Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek	n	0	8	34	43
	%	0	9,3	39,5	50
Türkçeyi sevdirmek ve anadili bilincini aşlamak	n	0	7	19	60
	%	0	8,1	22,1	69,8

Araç-gereç kullanma nedenlerinin cinsiyet değişkeninden etkilenme durumunu ölçmek için yapılan t-testi sonuçlarına göre karmaşık konuları kolaylaştırmak, derse karşı motivasyonu artırmak, dersi daha eğlenceli hâle getirmek, öğrencilerin derse katılımını artırmak, öğrencilerin ilgilerini çekebilmek, öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek, Türkçeyi sevdirmek ve anadili bilincini aşlamak gibi nedenler; kadınlar için erkeklerden daha fazla önem taşımaktadır. Türkçeyi sevdirmek ve anadili bilincini aşlamak amacı ile derslerde malzeme kullandığını söyleyen kadın sayısının erkeklerden daha fazla olması, kadınların anadili öğretimine daha çok önem verdiklerinin göstergesi olarak yorumlanabilir. Diğer maddelerde cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 8. Malzeme Kullanma Nedenlerinin Cinsiyet Değişkeninden Etkilenme Durumu

Nedenler	Kadın		Erkek		T	Sd	p (İki)
	n	$\bar{X}$	n	$\bar{X}$			
Karmaşık konuları kolaylaştırmak	35	3,51	51	3,16	2,080	84	,041
Derse karşı motivasyonu artırmak	35	3,77	51	3,27	3,649	84	,000
Dersi daha eğlenceli hâle getirmek	35	3,77	51	3,27	3,768	84	,000
Öğrencilerin derse katılımını artırmak	35	3,71	51	3,37	2,743	84	,007
Öğrencilerin ilgilerini çekebilmek	35	3,71	50	3,40	2,494	83	,015
Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek	35	3,60	50	3,28	2,253	83	,014
Türkçeyi sevdirmek ve dil bilincini aşlamak	35	3,83	51	3,47	2,656	84	,000

Araç-gereç kullanma sebeplerinin hizmet içi eğitim değişkeninden etkilenme durumunu tespit edebilmek için tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Testin sonucunda, hizmet içi eğitime katılanların "karmaşık konuları kolaylaştırmak" nedenini hizmet içi eğitime katılmayanlara göre daha sık gözettiği tespit edilmiştir. Hizmet içi eğitime katılmayanlar, hizmet içi eğitime kısmen katılanlara göre "derse karşı motivasyonu artırmak" nedenini daha fazla önemsemektedir. Hizmet içi eğitim alan öğretmenler, "bilgilerin saklanması sağlamak", "öğrencilere dinleme alışkanlığı kazandırmak", "öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek" ve "Türkçeyi sevdirmek ve anadili bilincini aşlamak" nedenlerini kısmen eğitim alanlara göre daha fazla önemsemektedir.

Tablo 9. Malzeme Kullanma Nedenlerinin Hizmet İçi Eğitim Değişkeninden Etkilenme Durumu

Nedenler	Evet			Kısmen			Hayır		
	n	$\bar{x}$	s	n	$\bar{x}$	s	n	$\bar{x}$	s
Karmaşık konuları kolaylaştırmak	29	3,59	,682	35	3,23	,808	22	3,05	,844
Derse karşı motivasyonu artırmak	29	3,59	,568	35	3,26	,780	22	3,68	,477
Bilgilerin saklanması sağlamak	28	3,29	,763	35	2,77	,770	22	3,00	,690
Öğrencilere dinleme alışkanlığı kazandırmak	29	3,38	,728	35	2,89	,758	22	3,14	,640
Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek	28	3,64	,488	35	3,17	,747	22	3,50	,598
Türkçeyi sevdirmek ve anadili bilincini aşılamak	29	3,86	,351	35	3,37	,731	22	3,68	,646

Tablo 9 ile Bağlantılı Anova Tablosu

Nedenler	Alt Boyutlar	KT	Sd	KO	F	P
Karmaşık konuları kolaylaştırmak	Gruplar Arası	3,979	2	1,990	3,292	,042
	Grup İçi	50,160	83	,604		
	Toplam	54,140	85			
Derse karşı motivasyonu artırmak	Gruplar Arası	2,961	2	1,480	3,562	,033
	Grup İçi	34,493	83	,416		
	Toplam	37,453	85			
Bilgilerin saklanması sağlamak	Gruplar Arası	4,114	2	2,057	3,676	,030
	Grup İçi	45,886	82	,560		
	Toplam	50,000	84			
Öğrencilere dinleme alışkanlığı kazandırmak	Gruplar Arası	3,876	2	1,938	3,744	,028
	Grup İçi	42,961	83	,518		
	Toplam	46,837	85			
Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek	Gruplar Arası	3,688	2	1,844	4,596	,013
	Grup İçi	32,900	82			

	Toplam	36,588	84			
Türkçeyi sevdirmek ve anadili bilincini aşlamak	Gruplar Arası	3,945	2	1,972	5,386	,006
	Grup İçi	30,392	83	,366		
	Toplam	34,337	85			

2.4. Malzeme Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar

Araştırmanın başında da belirtildiği gibi iki dilli olarak kabul edilen Almanya'daki Türklerin, anadilleri Türkçeden ve Türk kültüründen günden güne daha çok uzaklaştıkları gözlenmektedir. İkinci dilde ne kadar başarılı oldukları ise ayrı bir araştırma konusudur. Çünkü ana diline hâkim olamayan, kendi kültürünü tanımayan kişilerin bir yabancı dili öğrenmede ne kadar başarılı olacakları önemli bir tartışma konusudur. Bu açıdan değerlendirildiğinde Avrupa ülkelerindeki üçüncü ve dördüncü nesil Türklerin buldukları ülkelerdeki eğitim-öğretim süreçlerinin bundan olumsuz yönde etkilenmesi kaçınılmazdır. Bir başka deyişle, bu gençlerin anadillerine ve kültürlerine hâkim olmaları, kim olduklarını ve nerden geldiklerini bilmeleri; eğitim-öğretimlerini ve sosyal yaşamlarını sürdürmede gerekli olan ikinci dillerini daha iyi kavramalarında da yardımcı olacaktır.

Oldukça karmaşık ve bazen birbirleriyle ilintili olan bu sorunlardan sadece bir tanesini oluşturan "Türkçe ve Türk Kültürü" derslerinde malzeme seçimine, geliştirilmesine ve kullanımına ilişkin sorunların irdelendiği bu çalışmada, alanyazın taramasından ve anket ve mülakat yolu ile öğretmenlerden elde edilen bulguların birbirleri ile örtüştüğü gözlenmiştir.

On dokuz maddeden oluşan sorunlar listesinde ilk sırada okul kütüphanesinin yetersizliği (%12,8) ve hizmet içi eğitimlerin yetersizliğinin (%12,8) yer aldığı görülür. Bu değişkende "her zaman", "sık sık" ve "ara sıra" gibi şıklar bir arada değerlendirildiğinde çok daha anlamlı sonuçlar çıkmaktadır: Okulun yetersizliğini savunan öğretmen sayısı önemli derecede artmaktadır. Aynı şekilde "kullanılmak istenen araç-gerecin okulda olmaması" (%11,6) ve "kullanılmak istenen araç-gerecin maliyetinin yüksek olması" (%8,1) gibi birbirine benzer sorunlara değinen maddeler, "okul kütüphanesinin yetersizliği" (%12,8) maddesi ile birlikte değerlendirildiğinde bu konudaki eksikler daha da belirginleşmektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgiler, Ek bölümünde Tablo 4'de yer almaktadır. Ayrıca mülakata katılan öğretmenlere göre malzeme geliştirilmesinde ve kullanımında en önemli ortak sorunların başında okulların yetersizliği ve sınıf koşullarının elverişsizliği yer almaktadır. Öğretmenler, kendi olanakları ile malzeme hazırlamayı ise külfetli bir iş olarak değerlendirmektedirler.

Tablo 10. Araç-Gereç Kullanırken Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Sorunlar	n	Hiçbir Zaman	Ara Sıra	Sık Sık	Her Zaman
	%				
Kullanmak istenen araç-gerecin okulda olmaması	n	19	39	18	10
	%	22,1	45,3	20,9	11,6
Okulda araç-gereç hazırlamak için uygun ortam olmaması	n	34	33	13	5
	%	39,5	38,4	15,1	5,8
Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersiz olması	n	36	38	7	5
	%	41,9	44,2	8,1	5,8
Okul kütüphanesinin yetersiz olması	n	38	18	19	11
	%	44,2	20,9	22,1	12,8
Sınıf mevcudunun uygun olmaması	n	48	29	7	2
	%	55,8	33,7	8,1	2,3
Okul yönetiminin araç-gereç konusunda destek olmaması	n	45	26	8	6
	%	52,3	30,2	9,3	7
Kullanmak istenen araç-gerecin maliyetinin yüksek olması	n	32	34	12	7
	%	37,2	39,5	14	8,1
Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi	n	37	30	13	6
	%	43	34,9	15,1	7
Kullanmak istenen araç-gerece nasıl ulaşılabacağı konusunda bilgi eksikliği bulunması	n	45	30	9	2
	%	52,3	34,9	10,5	2,3
Türkçe müfredatının araç-gereç kullanımına uygun olmaması	n	53	23	8	2
	%	61,6	26,7	9,3	2,3
Araç-gereç kullanma ihtiyacı duyulmaması	n	65	19	1	1
	%	75,6	22,1	1,2	1,2
Bazı araç-gereçleri kullanma yöntemlerinin bilinmemesi	n	57	23	6	0
	%	66,3	26,7	7	0
Araç-gereç kullanım alışkanlığının bulunmaması	n	71	12	2	1
	%	82,6	14	2,3	1,2
Araç-gereç kullanıldığında sınıf kontrolünün zorlaşması	n	51	27	7	0
	%	59,3	31,4	8,1	0
	n	50	31	4	1

Araç-gereç kullanımının çok zaman alıyor olması	%	58,1	36	4,7	1,2
Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması	n	63	17	5	0
	%	73,3	19,8	5,8	0
Türkçe dersinde araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmaması	n	55	25	4	2
	%	64	29,1	4,7	2,3
Öğrencilerin araç-gereç kullanım motivasyonlarının düşük olması	n	49	29	7	1
	%	57	33,7	8,1	1,2
Araç-gereç kullanımıyla ilgili hizmet içi eğitim kurslarının yetersiz olması	n	34	30	11	11
	%	39,5	34,9	12,8	12,8

Araç-gereç kullanımında karşılaşılan sorunların cinsiyet değişkeninden etkilenme durumunu belirlemede ise şu maddeler yol gösterici olabilir: "Türkçe müfredatının araç-gereç kullanımına uygun olmaması", "araç-gereç kullanıldığında sınıf kontrolünün zorlaşması", "Türkçe dersinin araç kullanımına uygun olmaması", "Türkçe dersinde araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilginin olmaması" ve "öğrencilerin araç-gereç kullanım motivasyonlarının düşük olması". Bu gerekçeler, erkekler tarafından daha fazla dile getirilmiştir.

Tablo 11. Araç-Gereç Kullanırken Yaşanan Sorunların Cinsiyet Değişkeninden Etkilenme Durumu

Sorunlar	Kadın		Erkek		T	Sd	p (İki Yönlü)
	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$			
Türkçe müfredatının araç-gereç kullanımına uygun olmaması	35	1,20	51	1,75	-3,459	84	,001
Araç-gereç kullanıldığında sınıf kontrolünün zorlaşması	35	1,31	50	1,60	-2,039	83	,045
Türkçe dersinin araç kullanımına uygun olmaması	34	1,09	51	1,47	-3,119	83	,002
Türkçe dersinde araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilginin olmaması	35	1,26	51	1,59	-2,213	84	,030
Öğrencilerin araç-gereç kullanım motivasyonlarının düşük olması	35	1,29	51	1,71	-2,856	84	,005

Aynı şekilde yaş değişkeninin de malzeme kullanımında önemli bir etkisi olduğu gözlenmiştir. Böylece 40 yaşın altındaki grup, malzeme hazırlamanın çok zaman

alıcı ve emek gerektirici olduğunu 51-60 yaş aralığındakilere göre daha sık vurgulamaktadır.

Tablo 12. Araç-Gereç Kullanırken Yaşanan Sorunların Yaş Değişkeninden Etkilenme Durumu

Sorunlar	40 yaş altı			41-50			51 yaş üstü		
	n	$\bar{X}$	s	n	$\bar{X}$	s	n	$\bar{X}$	s
Sınıf mevcudunun uygun olmaması	37	1,68	,747	39	1,36	,537	10	2,00	1,155
Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi	37	2,19	1,050	39	1,56	,680	10	1,80	,919

Tablo 12 ile Bağlantılı Anova Tablosu

Nedenler	Alt Boyutlar	KT	Sd	KO	F	P
Sınıf mevcudunun uygun olmaması	Gruplar Arası	3,999	2	1,999	3,852	,025
	Grup İçi	43,082	83	,519		
	Toplam	47,081	85			
Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi	Gruplar Arası	7,460	2	3,730	4,773	,011
	Grup İçi	64,865	83	,782		
	Toplam	72,326	85			

Kıdem değişkeninin etkisi ise “okulda malzeme hazırlamak için uygun ortam olmaması” maddesine verilen yanıtlarla ortaya çıkmaktadır. Bu maddeyi gerekçe olarak vurgulayanların oranı, 10 yıldan daha az kıdemli olanlarda 11-20 yıl arası kıdemlilere göre daha yüksektir.

Tablo 13. Araç-Gereç Kullanırken Yaşanan Sorunların Kıdem Değişkeninden Etkilenme Durumu

Sorunlar	10 yıldan az			11-20 yıl			21 yıldan fazla		
	n	$\bar{X}$	s	n	$\bar{X}$	s	n	$\bar{X}$	s
Okulda araç hazırlamak için ortam olmaması	12	2,50	,798	53	1,75	,830	20	1,80	,951

Bir başka deyişle, yukarıda belirtilen bazı seçeneklerden kadınların erkeklere göre, kıdemlilerin (10 yıldan fazla) daha az kıdemlilere göre ve 40-50 yaş aralığındakilerin daha gençlere göre malzeme seçimine, üretimine ve kullanımına daha olumlu yaklaşımları sonucu çıkarılabilir.

Sonuç

Almanya başta olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinde iki dilli olarak eğitim-öğretim ve sosyal yaşamlarını sürdüren üçüncü ve dördüncü nesil Türklerin, Türkçeden ve Türk kültüründen uzaklaşmalarını önlemek amacı ile Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca 2009 yılında "Türkçe ve Türk Kültürü" dersleri açılmıştır. Ancak bu derslerde hedeflenen başarıya ulaşmada bazı sorunlarla karşılaşıldığı, bunlardan bir tanesinin ise derslerde kullanılacak malzemelerin seçimi, geliştirilmesi ve kullanımını sürecinde yaşandığı gözlenmiştir.

Bu nedenle, Almanya örneği ile sınırlandırılan bu araştırmada "Türkçe ve Türk Kültürü" derslerinin belirlenen hedefler ve kazanımlar doğrultusunda yürütülmesinde önemli bir rol oynadığı düşünülen ders malzemelerinin seçimi, geliştirilmesi ve kullanımına ilişkin mevcut durumun saptanması; sorunlar ve/veya yetersizliklerin araştırılması ve buna koşut olarak öğretmenlerin konuya ilişkin görüşlerinin ve yaklaşımlarının belirlenmesine çalışılmıştır. Bu doğrultuda, Almanya'da 2016-2017 eğitim-öğretim yılında bu derslerde görev alan öğretmenlerle yapılan mülakat ve anket yolu ile elde edilen sonuçlar, şu şekilde özetlenebilir.

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, "Türkçe ve Türk Kültürü" derslerinde malzeme seçiminin ve kullanımının gerekliliğine ve önemine inanmaktadır. En sık kullanılan malzemeler ise sırasıyla yazı tahtası, görsel malzeme, diğer basılı malzeme, bilgisayar ve ders kitabıdır. Buna karşın bir dil öğretiminde çok önemli bir yere sahip olan sözlük, en az kullanılan ders malzemeleri arasında yer almaktadır. Hangi amaçla ders malzemesi kullanıldığına bakıldığında ise Türkçeyi sevdirmek ve anadili bilincini aşlamak ve öğrencilerin derslere ilgisini çekmek gibi nedenlerin ilk sırada yer aldığı görülür. Malzeme üretme ve malzemeleri çeşitlendirme konusunda 40-50 yaş aralığındaki öğretmenlerin daha gençlere göre, kadınların ise erkeklere göre ve kıdemlilerin daha az kıdemlilere göre daha olumlu bir yaklaşım içinde oldukları görülmüştür.

Ayrıca alana ilişkin çalışmaları takip edebilme ve hizmet içi eğitimlere katılabilme durumlarının malzeme seçiminde, üretiminde ve kullanımında olumlu yönde önemli etkileri olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin ders malzemesi kullanımı konusunda farkındalıkları arttıkça, yaklaşımları da olumlu bir değişim göstermektedir. Hem daha çok malzeme seçimine, üretimine ve kullanımına yöneldikleri hem de bu malzemeleri çeşitlendirme konusunda daha hevesli davrandıkları gözlenmiştir. Bu noktada, kadınların erkeklere oranla biraz daha önde oldukları söylenebilir.

Son olarak öğretmenler, "Türkçe ve Türk Kültürü" derslerinde malzeme seçme, geliştirme ve kullanma sürecinde Türkiye'den sağlanan desteklerin yetersizliğini

ve Almanya’da görev yaptıkları okulların gerekli koşulları yeterince sağlamadıklarını belirtmişlerdir.

Bu bağlamda, Almanya’da bu derslerin yürütüldüğü okulların fiziksel koşullarının iyileştirilmesi; Türkiye’nin maddi desteklerini artırması, kitapların yanı sıra sözlük başta olmak üzere diğer basılı, görsel vb. malzeme sağlama konusunda daha çok yardımcı olması ve özellikle, hizmet içi eğitimlerin artırılmasının önemli katkılar sağlayacağını altını çizmek gerekir.

Kaynakça

- Arıcı, B. ve Kırkkılıç, A.H. (2017). Yurt Dışında Görev Yapan Türkçe ve Türk Kültürü Öğretmenlerinin Türkçe ve Türk Kültürü Derslerine İlişkin Görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(41), 480-500.
- Baki, Y. ve Karakuş, N. (2012). *Türkçe Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Pegem.
- Başaran, M. (2003). *İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda öğretmenlerin Türkçe derslerinde öğretim materyalleri kullanma durumları* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Bundesamt für Migration und Flüchtlinge. (2015). Türkestämmige Personen in Deutschland. 18.02.2021 tarihinde https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/WorkingPapers/wp8-1-tuerkeistaemmige-in-deutschland.pdf?__blob=publicationFile&v=12 adresinden erişildi.
- Cabı, E. (Ed.). (2013). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Pegem.
- Creswell, J.W. (2012). *Educational Research: Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. Boston: Pearson.
- Çakır, M. ve Yıldız, C. (2016). Almanya’daki Türk Öğretmenlerin Türkçe ve Türk Kültürü Derslerine İlişkin Görüşleri. *International Journal of Languages’ Education and Teaching*, 4(3), 217-257.
- Damanakis, M. (1983). Muttersprachlicher Unterricht für ausländische Schüler. *Deutsch lernen*, 4, 15-47.
- Güngör Kartal, T. (2015). Fransa’da Türkçe ve Türk Kültürü Derslerinin Mevcut Durumu, Öğretim Programı ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar. *International Journal of Languages’ Education and Teaching*, (UDES 2015 Özel Sayısı), 2662-2668.
- Güzel, A. (2014). *İki Dilli Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi (Almanya Örneği)*. Ankara: Akçağ.
- Karadağ, Ö. ve Baş, B. (2019). Türkçe ve Türk Kültürü Derslerine Dair İhtiyaç Analizi. *Sakarya University Journal of Education*, 9(3), 434-454.
- Küçük, M. (Ed.). (2011). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Nobel.

- Mediendienst Integration. (2020). Wie verbreitet ist herkunftssprachlicher Unterricht? 18.02.2021 tarihinde https://mediendienst-integration.de/fileadmin/Dateien/Infopapier_MDI_Herkunftssprachlicher_Unterricht_2020.pdf adresinden erişildi.
- Oğuzkan-Savvidis, P. (2005). *Qualitätsentwicklung und Qualitätssicherung im muttersprachlichen Türkischunterricht* (Basılmamış Doktora Tezi). Duisburg-Essen Üniversitesi, Sosyal Bilimler (Geisteswissenschaften) Enstitüsü. Essen.
- Richards, J.C. (1995). *The Language Teaching Matrix*. Cambridge: Cambridge University.
- Sağlam, M. (1989). *Federal Alman İlkokullarında Türkçe ve Türk Kültürü Programının Etkililiği: Kuzey Ren Vestfalya Örneği* (Basılmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eskişehir.
- Statistisches Bundesamt. (2020). Ausländische Bevölkerung nach Geschlecht und Ausgewählten Staatsangehörigkeiten. 18.02.2021 tarihinde <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Migration-Integration/Tabellen/auslaendische-bevoelkerung-geschlecht.html> adresinden erişildi.
- Subklew, E. (2001). *Muttersprachlicher Unterricht und Integration (Von der Türkenschule zum Fach Türkisch)* (Basılmamış Doktora Tezi). Johann Wolfgang Goethe Üniversitesi. Frankfurt.
- Şen, Ü. (2015). *Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi ve Materyal Tasarımı (Belçika Örneği)*. Ankara: Edge Akademi.
- Tekeli, F. (2017). *İki Dilli Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Malzeme Kullanımı: Almanya Örneği* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü. Ankara.
- Üstün, B. (2020). *Die Einstellung der in Deutschland Lebenden Türkischen Kinder Gegenüber der Türkischen Sprache und ein Modellvorschlag am Fallbeispiel des Landes Hessen* (Basılmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- Yağmur, K. (2006). Batı Avrupa’da Türkçe Öğretiminin Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Dil Dergisi*. (134), 26-41. doi: 10.1501/Dilder_0000000061
- Yıldız, C. (2012). *Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi (Almanya Örneği)*. Ankara: Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı.

Ekler**Tablo 1.** Öğretmenlere Ait Betimsel Veriler

Değişkenler	Değişkenlerin Alt Boyutları	n	%
Cinsiyet	Kadın	35	40,7
	Erkek	51	59,3
Yaş	30 ve altı	2	2,3
	31-40	35	40,7
	41-50	39	45,3
	51-60	9	10,5
	61 ve üzeri	1	1,2
Branş	Almanca	26	30,2
	Sınıf	15	17,4
	Türkçe veya TDE	4	4,7
	Diğer	41	47,7
Kıdem	10 yıldan az	13	15,1
	11-20 yıl	53	61,6
	21 yıldan fazla	20	23,3
Yabancı Dil	Almanca	33	38,4
	Fransızca	1	1,2
	İngilizce	40	46,5
	Almanca ve İngilizce	12	14,0
Görev Süresi	1 yıl	13	15,1
	2 yıl	18	20,9
	3 yıl	18	20,9
	4 yıl	15	17,4
	5 yıl	7	8,1
	6 yıl	2	2,3
	7 yıl	1	1,2
	8 yıl	8	9,3
	9 yıl	2	2,3
	10 yıl	2	2,3
Birleşik Sınıf	Evet	61	70,9
	Hayır	25	29,1
Ayrı Sınıf	Evet	44	51,2
	Hayır	42	48,8
Haftalık Türkçe Dersi	1-2 saat	43	50,0
	3-4 saat	17	19,8
	5 ve daha fazla	24	27,9
	1-2 ve 3-4	1	1,2
	Geçersiz	1	1,2

Tablo 2. Malzemelere İlişkin Yanıtların Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Araç-Gereç	n	Geçersiz	$\bar{x}$	s
Ders Kitabı	84	2	2,54	,828
Görsel Malzeme	86	0	2,90	,736
İşitsel Malzeme	86	0	2,49	,891
Görsel-İşitsel Malzeme	85	1	2,22	,836
Diğer Basılı Malzeme	85	1	2,69	,690
Yazı Tahtası	85	1	3,32	,759
Sözlük	85	1	2,21	,803
Tepegöz	85	1	1,41	,678
Projeksiyon	86	0	1,88	,913
Bilgisayar	85	1	2,62	,756
İnternet	86	0	2,49	,891
Gerçek Eşya	85	1	2,22	,836
Kaynak Kişi	85	1	1,53	,589

Tablo 3. Araç-Gereç Kullanma Nedenlerine İlişkin Yanıtların Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Nedenler	n	Geçersiz	$\bar{x}$	s
Konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamak	86	0	3,47	,663
Karmaşık konuları kolaylaştırmak	86	0	3,30	,798
Öğrenmeyi kolaylaştırmak	86	0	3,50	,664
Öğrenilen konuların uygulamasını yapmak	86	0	3,21	,753
Derse karşı motivasyonu artırmak	86	0	3,48	,664
Dersi daha eğlenceli hâle getirmek	86	0	3,48	,646
Öğrencilerin derse katılımını artırmak	86	0	3,51	,589
Öğrencilerin ilgilerini çekebilmek	85	1	3,53	,589
Öğrencilerin bağımsız çalışmasını sağlamak	86	0	2,97	,804
Kalıcı materyallerle zamandan tasarruf etmek	86	0	2,85	,819
Bilgilerin saklanmasını sağlamak	85	1	3,00	,772
Öğrencilerin birey olarak çalışabilmelerini sağlamak	86	0	2,99	,804
Disiplini sağlamak	85	1	2,36	,924
Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak	86	0	3,08	,723
Öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmek	86	0	3,43	,660
Öğrencilere dinleme alışkanlığı kazandırmak	86	0	3,12	,742
Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek	85	1	3,41	,660
Türkçeyi sevdirmek ve dil bilincini aşılacak	86	0	3,62	,636

Tablo 4. Araç-Gereç Kullanımına İlişkin Sorunların Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Sorunlar	n	Geçersiz	$\bar{x}$	s
Kullanmak istenen araç-gerecin okulda olmaması	86	0	2,22	,925
Okulda araç-gereç hazırlamak için uygun ortam olmaması	85	1	1,87	,884
Okulun/sınıfın fiziki şartlarının yetersiz olması	86	0	1,78	,832
Okul kütüphanesinin yetersiz olması	86	0	2,03	1,089
Sınıf mevcudunun uygun olmaması	86	0	1,57	,744
Okul yönetiminin araç-gereç konusunda destek olmaması	85	1	1,71	,911
Kullanmak istenen araç-gerecin maliyetinin yüksek olması	85	1	1,93	,923
Materyal hazırlamanın çok zaman ve emek gerektirmesi	86	0	1,86	,922
Kullanmak istenen araç-gerece nasıl ulaşılabileceği konusunda bilgi eksikliği bulunması	86	0	1,63	,768
Türkçe müfredatının araç-gereç kullanımına uygun olmaması	86	0	1,52	,763
Araç-gereç kullanma ihtiyacı duyulmaması	86	0	1,28	,546
Bazı araç-gereçleri kullanma yöntemlerinin bilinmemesi	86	0	1,41	,621
Araç-gereç kullanım alışkanlığının bulunmaması	86	0	1,22	,540
Araç-gereç kullanıldığında sınıf kontrolünün zorlaşması	85	1	1,48	,648
Araç-gereç kullanımının çok zaman alıyor olması	86	0	1,49	,646
Türkçe dersinin araç-gereç kullanımına uygun olmaması	85	1	1,32	,582
Türkçe dersinde araç-gereç kullanma konusunda yeterli bilgi olmaması	86	0	1,45	,697
Öğrencilerin araç-gereç kullanım motivasyonlarının düşük olması	86	0	1,53	,698
Araç-gereç kullanımıyla ilgili hizmet içi eğitim kurslarının yetersiz olması	86	0	1,99	1,023

